

Науковий журнал 3. 2010

ВІСНИК

Хмельницького національного
університету

Економічні науки

Том 1

ВІСНИК

Хмельницького національного університету

Затверджений як фахове видання
Постановою президії ВАК України
від 19.01.2006 № 2-05/1 (бюл. ВАК № 2'2006 р.)

Засновано в липні 1997 р.

Виходить 6 разів на рік

Хмельницький, 2010, № 3, Т. 1 (151)

Засновник і видавець: Хмельницький національний університет
(до 2005 р. — Технологічний університет Поділля, м. Хмельницький)

Головний редактор	Скиба М. Є. , заслужений працівник народної освіти України, д. т. н., професор, академік МАІ, академік УТА, ректор Хмельницького національного університету
Заступник головного редактора	Параска Г. Б. , д. т. н., професор, проректор з наукової роботи Хмельницького національного університету
Голова редакційної колегії серії "Економічні науки"	Войнаренко М. П. , заслужений діяч науки і техніки України, д. е. н., професор, академік АЕНУ, МАІ, УАЕК, проректор з науково-педагогічної роботи Хмельницького національного університету
Відповідальний секретар	Гуляєва В. О. , завідувач відділом інтелектуальної власності Хмельницького національного університету

Члени редколегії

Економічні науки

д. е. н. Асаул А. М., д. е. н. Благун І. С., д. е. н. Бельтюков Є. А., к. е. н. Бондаренко М. І., д. е. н. Ведерніков М. Д., д. е. н. Геець В. М., к. т. н. Григорук П. М., д. е. н. Завгородня Т. П., к. т. н. Йохна М. А., к. е. н. Ковальчук С. В., д. е. н. Козак В. С., д. е. н. Кругляк Б. С., д. е. н. Кулинич О. І., д. е. н. Лук'янова В. В., к. е. н. Любохинець Л. С., д. е. н. Мікула Н. А., д. е. н. Микитенко В. В., к. е. н. Михайловська І. М., д. е. н. Нижник В. М., д. е. н. Орлов О. О., к. е. н. Стадник В. В., к. е. н. Тюріна Н. М., д. е. н. Федулова Л. І., к. е. н. Хмелевська А. В., д. е. н. Хруш Н. А.

Відповідальні за випуск к. е. н. Тюріна Н. М., Косіюк О. М.

Технічний редактор Чопенко О. В.
Редактор-коректор Яремчук В. С.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Хмельницького національного університету,
протокол № 9 від 28.04.2010

Адреса редакції: Україна, 29016,
м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11,
Хмельницький національний університет
редакція журналу "Вісник Хмельницького національного університету"
☎ (03822) 2-51-08
e-mail: patent_1@beta.tup.km.ua
vagvestnik@rambler.ru
web: http://library.tup.km.ua/visnyk_tup.htm
<http://visniktup.narod.ru>
<http://vestnik.ho.com.ua>

Зареєстровано Міністерством України у справах преси та інформації.
Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 9721 від 29 березня 2005 року (перереєстрація)

© Хмельницький національний університет, 2010
© Редакція журналу "Вісник Хмельницького національного університету", 2010

ЗМІСТ

Ю. М. БІБЕН СУЧАСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ХОЛОДНИЙ РОЗРАХУНОК ЧИ ТВОРЧИСТЬ?	7
В. Д. БІГДАШ НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СТРАХОВИХ КОМПАНІЯХ УКРАЇНИ	9
І. Л. БОДНАРЮК ЕКОНОМІЧНО ОБҐРУНТОВАНЕ ПЛАНУВАННЯ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	13
Т. Ю. БОРТНЮК ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВЕ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ РЕГІОНУ	17
Н. Ю. БУГА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	19
С. А. БУРИЙ СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ	23
Н. В. ГАВРИЛЕНКО ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ОЦІНКИ ПОДАТКОВОГО ТЯГАРЯ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОГО ТА ОДЕСЬКОГО РЕГІОНІВ	26
О. І. ГАПОНЮК РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ	29
Т. В. ГОРДИЕНКО ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО БРЕНДИНГА ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ УКРАИНЫ	33
О. І. ГОРОХІВСЬКИЙ ВПЛИВ ОБМІННОГО КУРСУ ВАЛЮТ НА ЕКСПОРТ ДЕРЕВИННОЇ ПРОДУКЦІЇ	36
К. Б. ГРАНЬКО СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ ПІДПРИЄМСТВА	39
Д. О. ГУДАНЧ ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ	43
Н. В. ДАНИК ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ	46
К. С. ДУМАНСЬКА, Ю. О. ГЕРНЕГО ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	48
В. М. ЖУКОВСЬКА ОЦІНКА УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ В СТРАТЕГІЇ КАДРОВОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	51
Є. В. ЗАРІЧАНСЬКА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНИХ УМОВ ЕФЕКТИВНОГО ПОВОДЖЕННЯ З ПРОМИСЛОВИМИ ВІДХОДАМИ	56
І. Д. ЗАРУЦЬКИЙ ОЦІНКА КОНКУРЕНТНОЗДАТНОСТІ АГАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА: ПЕРЕДУМОВИ ВИБОРУ ВАРТІСНООРІЄНТОВАНИХ ПАРАМЕТРІВ	59
Н. В. ЗАЧОСОВА ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ КОМПАНІЯМИ З УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	64

ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ОЦІНКИ ПОДАТКОВОГО ТЯГАРЯ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОГО ТА ОДЕСЬКОГО РЕГІОНІВ

Проаналізовано вплив системи оподаткування на економіку малих підприємств з допомогою системи показників, які містять в собі показники абсолютної та відносної оцінки податкового впливу. Рекомендовано використовувати податкову складову коефіцієнта податкового тягара для податкового планування і оперативної діяльності податкових органів.

Influencing of the system of taxation on the economy of small enterprises is analysed with a help systems of indexes, which contain the indexes of absolute and relative estimation of the tax influencing. It is made to order to utilize the tax constituent of coefficient of tax load for the tax planning and operative activity of tax organs.

Ключові слова: податкове навантаження, малі підприємства, податковий тягар.

Розвиток малого та середнього приватного бізнесу – важливий фактор формування повноцінного ринкового середовища, реструктуризації і підвищення ефективності суспільного виробництва, поліпшення матеріального добробуту громадян, вирішення соціально-політичних проблем. Тому наріжним каменем даного етапу економічних реформ в Україні повинно стати перетворення малого бізнесу в потужний сегмент ринкової економіки, забезпечення форсованих темпів його розвитку шляхом всебічної державної підтримки.

Незначна роль малого бізнесу в народногосподарському комплексі України, формуванні державної казни свідчать про те, що стимулюючий і фінансовий потенціал оподаткування щодо вітчизняної малої економіки не використано належним чином. Це пояснюється недостатньою розробленістю теоретичних і нормативних положень та емпіричних досліджень щодо оподаткування сфери малого підприємництва, відсутністю цілісної науково обґрунтованої концепції податкової політики у цьому секторі економіки в умовах ринкової трансформації, автоматичне поширення податкових технологій на всі господарюючі суб'єкти та імплементація зарубіжного фінансового досвіду без врахування специфіки функціонування суб'єктів малого підприємництва і реалій вітчизняного господарювання. Таким чином, наукова задача створення раціонально-ефективної підсистеми оподаткування малого бізнесу набуває особливої значущості на сучасному етапі структурної перебудови економіки України.

Відаючи належне високому рівню наукових робіт вітчизняних та зарубіжних авторів, хочемо зазначити, що в їх рамках дослідження теоретичних аспектів, світової (особливо позитивного досвіду постсоціалістичних країн) і вітчизняної прагматики оподаткування малого бізнесу здебільшого мають фрагментарний характер. Крім цього, на сьогодні практично відсутній комплексний аналіз фінансової і стимулюючої ефективності загальноприйнятого порядку та альтернативних радикально спрощених схем оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні, на що, зокрема, вплинула обмеженість адекватних офіційних статистичних даних.

Об'єктивна необхідність творчого розвитку теорії взаємовідносин між фіском та малим підприємництвом, а також потреба в розробках прикладного характеру, спрямованих на модернізацію оподаткування сфери малого бізнесу з метою максимальної реалізації його фінансового і стимулюючого потенціалу, обумовлюють актуальність теми дослідження та доцільність її вибору.

Мета статті – визначення та оцінка податкового впливу на фінансовий стан малих і середніх підприємств Миколаївського та Одеського регіонів на основі даних фінансової звітності.

Сучасна підсистема оподаткування сфери малого бізнесу в Україні – це своєрідна суміш традиційного порядку взаємовідносин з бюджетом (комбінації багатьох податків і обов'язкових платежів) та кількох альтернативних спрощених податкових технологій (єдиного податку для фізичних і юридичних осіб, фіксованого податку і плати за патент).

Згадані фінансові методики на сьогодні недостатньо гармонізовані та уніфіковані, що робить підсистему податків і зборів для малого підприємництва досить складною і запутаною та зумовлює серйозні проблеми при переході з однієї з них на іншу. У перші місяці проголошення незалежності України існував досить сприятливий фінансовий режим стосовно суб'єктів малого бізнесу зі статусом юридичної особи, який в основному був успадкований від колишнього СРСР. Саме широкий перелік спеціальних пільг із податку на прибуток (податкові канікули для пріоритетних напрямів діяльності, значне зниження ставок для всіх інших), відсутність високих універсальних акцизів (ставка податку з продажів – 5 %) і прийнятні розміри тарифів обов'язкових платежів, котрі відносяться на собівартість, на нашу думку, дозволили в 1992 р. за інерцією зберегти найвищі темпи приросту показників, що характеризують розвиток малих підприємств за 1991–2001 рр. За цей рік їх чисельність зросла на 43,7 %, що супроводжувалось збільшенням зайнятого персоналу майже на 5 %, а кількість у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення збільшилась приблизно в 1,5 рази. Але, вже починаючи з 1992 р., податкова система поступово почала втрачати свою ліберальність щодо малого бізнесу і підприємництва взагалі. Відбувається поетапне скорочення згаданих особливих податкових преференцій для фінансової підтримки малих фірм, аж до повної їх

відміни з 1 січня 1994 р. З метою забезпечення фінансування зростаючих видатків на реструктуризацію народного господарства і соціальні програми захисту населення, життєвий рівень якого в умовах глибокої економічної кризи катастрофічно знизився, держава різко посилила фінансовий тиск на всіх господарюючих суб'єктів [1].

З погляду економіки господарювання, податкові платежі є одним із видів витрат підприємницької діяльності. Будь-які з них підлягають зіставленню з результатами цієї діяльності щодо оцінки можливості подальшого її здійснення. Тільки на основі такого зіставлення можна дійти висновку про необтяжливість системи оподаткування, що не підриває заінтересованості в здійсненні підприємницької діяльності, або про те, що податковий тягар досягає деякої загрозливої величини, визначеної критичної маси, після якої можливість подальшого легального підприємництва ставиться під сумнів.

У наукових джерелах зустрічаються різноманітні показники і судження, які іноді взагалі не враховують економічну природу механізму оподаткування. Кучерявенко Н.П. розглядає показник ефективності податкової ставки, який використовується в зарубіжних країнах для розрахунку податкового тягара [2]. Його визначають як частку податків у сумарному доході платника податків, що обкладається податком. На нашу думку такий підхід є правильним, оскільки він реально відображає економічну сутність податків. Однак цей метод можна застосовувати тільки для окремого податку, а для підприємства в цілому, що сплачує десятки податків, для кожного з яких встановлена своя база оподаткування, такий підхід є неприйнятний.

В інших джерелах податковий тягар оцінюють часткою сукупного доходу, що у вигляді податку вилучається в бюджет. Визначають цей показник як відношення всієї суми податків і обов'язкових платежів до обсягу реалізації продукції [3, 4]. На наш погляд цей показник можна використовувати, але не як глобальний, а як частковий.

Нормативним документом ДПАУ передбачено, що податкове навантаження по податку на прибуток визначають як частку від розподілу суми нарахованого податку на прибуток (р. 12 Декларації з податку на прибуток) на суму валового доходу (р. 3 Декларації) [3]. Особливість такого підходу полягає в тому, що його застосовують як інструмент проведення експрес-аналізу для виявлення фактів відхилення від оподаткування юридичних осіб. Згідно з цими Методичними рекомендаціями величина податкового навантаження 1% і менш є сигналом до того, щоб на підприємстві почати виїзну документальну перевірку.

Дедакаєва Н., Нестеренко Г. пропонують використовувати подібну методику для узагальненої оцінки ступеня податкового тягара. Так, для розрахунку сукупного податкового тягара в середньому на одне середньостатистичне підприємство вони пропонують використовувати "метод адекватної оцінки показників". Суть пропозицій авторів можна звести до того, що ступінь податкового тягара по кожному визначеному податку рекомендується розраховувати за формулою:

$$d_i = (b_i : D) S_i, \quad (1)$$

де b_i – частка бази оподаткування по певному i -му податку, розрахована щодо валового доходу підприємства, частки одиниці;

D – валовий дохід підприємства, грн;

S_i – ставка відповідного i -го податку, частки одиниці.

Сукупний наведений податковий тягар у цілому по підприємству:

$$P = \sum d_i. \quad (2)$$

Результати цього аналізу показали, що податковий тягар на одне середньостатистичне підприємство становив усього 0,294 [5]. Однак, якщо враховувати, що кількість доданої вартості, створеної на підприємстві, у кілька разів менша від валового доходу, то показник податкового тягара з урахуванням доданої вартості виявиться в кілька разів вищим, ніж 0,294. А це вже великі податкові навантаження.

Таким чином, завдання оцінки податкового впливу на підприємство зводиться до розробки відповідної науково обґрунтованої методики. Відомо, що джерелом сплати податків є знову створена вартість, тобто податки являють собою частку валового внутрішнього продукту. Тому для оцінки податкового тягара суму податків варто зіставляти з цією вартістю, тобто з витратами на оплату праці та вартістю додаткового продукту. Якщо ж зіставляти податки з виручкою від реалізації, то економічна сутність оподаткування виявиться перевернутою. При такому зіставленні можна лише визначити яка саме сума податків припадає на одну гривню проданої продукції.

Як критерій оцінки податкового тягара на мікрорівні потрібно прийняти частку суми податків, що сплачуються, яка припадає на загальну суму створеного підприємством ВВП. З огляду на те, що ВВП, створений державою в цілому, являє собою суму доданих вартостей, створених окремими платниками, то для окремого підприємства можна оперувати не ВВП, а сумою доданої вартості.

Для розрахунку доданої вартості, створеної на підприємстві, можна використовувати правила, встановлені виробничим методом, оскільки він ґрунтується на визначенні доданої вартості окремого підприємства, яку можна розрахувати за формулою:

$$ДВ_i = ВР - В_{мпр}, \quad (3)$$

де $ВР$ – виручка від реалізації (обсяг доходу підприємства).

$В_{мпр}$ – вартість товарів, робіт, послуг, повністю використаних у процесі виробництва.

До цього показника не включають витрати на придбання основних фондів, проте включають амортизаційні відрахування, тому коефіцієнт податкового тягара можна визначити за формулою:

$$K_{nm} = \Pi : ДВ, \quad (4)$$

Таблиця 1

Алгоритм розрахунку коефіцієнта податкового тягара малих та середніх підприємств Миколаївського та Одеського регіонів (на прикладі операційної діяльності підприємств за 2008 р.), тис. грн

Назва підприємства, місце розташування, галузь діяльності	Дохід від реалізації, ряд. 010, ф. № 2	Інші операційні доходи, ряд. 060, ф. № 2	Вартість товарів, використаних у процесі виробництва, ряд. (230+260+270), ф. № 2	Нарахована заробітна плата, ряд. 240, ф. № 2	Додана вартість, ряд. (2+3+4), табл. 1	ПДВ, ряд. 015, ф. № 2	Податок на прибуток, ряд. 180, ф. № 2	Відрахування на соціальні заходи, ряд. 250, ф. № 2	Податок з доходів фізосіб (розрахунково)	Разом податків (ряд. 6+ряд. 7+ряд. 8+ряд. 10), табл. 1	Коеф. податкового тягара (ряд. 11/ряд. 6), табл. 1
ПП "Апад" м. Первомайськ (харчова промисловість)	1021,0	—	65,4	12,2	955,6	170,2	7,9	4,5	1,83	1135,53	1,18
ТОВ "Діоніс" Кривоозерський р-н, Миколаївська обл., (с/г)	382,0	—	97,1	30,5	284,9	63,7	—	11,9	4,575	353,18	1,23
ПП "АКЗ". Вознесенський р-н. Миколаївська обл. (видобуток піску та щебню)	4901,9	0,1	3321,9	395,2	1580	817	—	148,9	59,28	2456,38	1,55
ТОВ "Рембудзв'язок", м. Котовськ, Одеська обл. (будівництво ліній зв'язку)	942,8	—	907,2	185,6	35,6	87,1	20,3	59,7	27,84	170,84	0,92
Агрофірма "Хлібна Нива" Балтський р-н, Одеської обл (с/г)	11710	271	9341	2464	2640	1952	—	430	369,6	4961,6	1,87
ДП ДГ "Зелені Кошари" Первомайський р-н, Миколаївська обл. (с/г)	9922	211	6449	1677	3684	1653	—	384	251,55	5588,55	1,5
ПСП ім. Т.Г. Шевченка, Первомайський р-н, с. Синюхин Брід (с/г)	4337,0	534,0	3237,0	643,0	1634	722,0	—	105,0	96,45	2452,45	1,50
ВАТ "Кам'яномостівське хлібоприймальне підприємство", Миколаївська обл. (с/г)	1229,1	—	960,0	505,6	269,1	204,9	5,9	188,1	75,84	555,74	2,06
ПП "Вега Плюс" м. Первомайськ, (кабельно-монтажні роботи)	36151	661	34392	17442	2420	129	605	1897	2616,3	57703	2,38
ТОВ "Савранський завод продтоварів" Одеська обл. (торгів.)	30661	8470	27160	3283	11971	5110	—	890	492,45	17573,5	1,46
ТОВ "Інтерагро", м. Ананіїв Одеськ. обл. (с/г)	389,7	73,9	24,2	15,0	439,4	64,9	5,3	5,5	2,2	77,9	0,18

Слід врахувати, що в суму Π включаються всі ті податки, які сплачуються за рахунок доданої вартості, створеної на підприємстві. Більш того, для повноти розрахунків, потрібно також врахувати ті податки, які

наймані працівники сплачують, придбаваючи для себе товари, роботи, послуги, оскільки працівники платять такі податки за рахунок доданої вартості, отриманої юридичною особою.

На підставі даних фінансової звітності можна зробити розрахунок ступеня податкового навантаження, який доцільно проводити поетапно. На першому етапі потрібно здійснити укрупнений розрахунок податкового тягаря. Якщо розрахунки покажуть велике податкове навантаження, то варто провести уточнений розрахунок. У противному разі достатньо попереднього розрахунку. Для наближеного розрахунку (табл. 1) достатньо інформації, що наведена у формі № 2 (2-м) "Звіт про фінансові результати".

Запропонована методика розрахунку коефіцієнта податкового тягаря апробована на діючій фінансовій звітності малих та середніх підприємств Миколаївської і Одеської областей за 2006–2008 рр. При цьому було досліджено біля 60-ти підприємств, склад яких був підібраний так, щоб охопити різні галузі діяльності. Вивчення інформації засвідчило, що немає галузі, де податковий тягар у цілому більший (чи менший), ніж в інших галузях. Загальна тенденція така, що на деяких з підприємств у окремій галузі має місце більш високий податковий тягар, ніж на інших підприємствах цієї галузі. Аналіз показав, що коефіцієнт податкового навантаження протягом аналізованого періоду зростає із року в рік. За ступенем податкового навантаження усі підприємства можна об'єднати в кілька груп. Перша – підприємства з низьким рівнем податкового навантаження (коефіцієнт податкового тягаря до 0,92). До них належать підприємства будівництва ліній зв'язку. Друга – підприємства із середнім податковим навантаженням (з податковим тягарем до 1,5). До цієї групи можна віднести більшість досліджених підприємств – харчова промисловість, сільське господарство, торгівля. Третя група – це підприємства з податковим навантаженням від 1,5 і вище (більшість сільськогосподарських підприємств). У цих підприємств майже половина створеної доданої вартості перераховується у бюджет у вигляді податкових платежів. Потрібно нагадати, що існує ще один чинник податкового тягаря – податки з фізичної особи, яка є найманим працівником та податки, які утримуються з неї при купівлі товарів, робіт і послуг. Заробітна плата – це елемент доданої вартості, створеної на підприємстві. Тому податки, утримувані з фізичної особи, є, по суті, податковим тягарем на підприємство.

Висновки. Дослідження впливу системи оподаткування на економіку малого підприємства показує, що для цілей податкового планування, підприємствам доцільно застосовувати коефіцієнт податкового тягаря, який розраховується як відношення податків, що сплачуються, до валових доходів платника (тобто податкову складову цього коефіцієнта). Цей коефіцієнт є відносним показником для оцінки податкового впливу на фінансовий стан підприємства. Застосування даного показника дає змогу виявити ту межу надлишкового оподаткування, після якої в платника виникає прагнення застосувати тіньові механізми здійснення господарської діяльності.

Література

1. Шолудько Д., Попович В. Податкове навантаження та тінізація суспільно-економічних відносин: зв'язки, залежності, засоби протидії // Науковий вісник Національної академії державної податкової служби України: 36. наук. пр. – К., 2002. – № 3 (17) // [http://www.asta.edu.ua/vidan/nau_visn/3\(17\)/Opodat/sholudko.php](http://www.asta.edu.ua/vidan/nau_visn/3(17)/Opodat/sholudko.php)
2. Кучерявенко Н.П. Налоговое право: учебник. – Х., 2001. – С. 72–76.
3. Рекомендації ДПАУ № 441 – Методичні рекомендації щодо складання плану-графіку проведення документальних перевірок суб'єктів господарювання, затв. наказом ДПАУ від 11.10.2005 р., № 441.
4. Налоги и налоговое право: учебное пособие / Под ред. А.В. Брызгалина. – М., 1997. – С. 54–55.
5. Дедекаєва Н., Нестеренко Г. Податковий тиск: психологічна інтервенція в засоби масової інформації // Науковий вісник Національної академії державної податкової служби України: 36. наук. пр. – К., 2003. – № 1 (19).
6. Палей С. Застосування фінансової і податкової звітності для оцінки податкового тягаря // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 8. – С. 41–47.

УДК 336.761.(477)(045)

О. І. ГАПОНЮК

Маріупольський державний гуманітарний університет

РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ

У статті розглянуто особливості розвитку фондового ринку України в умовах посилення розвитку глобальної конкуренції та визначено напрямки формування його конкурентних переваг задля підвищення рівня конкурентоспроможності держави.

In the article the features of fund market of Ukraine development are considered in the conditions of strengthening of development of global competition and certainly directions of forming of him competitive edges for the sake of increase of level of competitiveness of the state.

Ключові слова: фондовий ринок, ринок акцій, ринок облігацій, конкурентоспроможність, конкурентоздатність, конкурентні переваги.